

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۲/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

واکاوی مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه

اکرم سیدی

کارشناسی دبیری فرهنگ و معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

akramsayyedii@gmail.com

چکیده

تعلیمات اخلاقی به عنوان یکی از پایه‌های اصلی آموزش و پرورش، نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری انسان‌های اخلاقی و مسئول در جامعه ایفا می‌کند. مدارس متوسطه به عنوان مراکزی که جوانان را به مرحله‌ای حیاتی از زندگی می‌برند، مسئولیت بزرگی در انتقال مبانی و اصول اخلاقی به دانش‌آموزان دارند. از این رو، واکاوی مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه امری حیاتی و ضروری است. تعلیمات اخلاقی به عنوان یک زمینه تربیتی متمایز، هدف اصلی خود را در ترسیم الگوهای رفتاری اخلاقی و انسانی برای دانش‌آموزان می‌پردازد. این آموزش به ارتقاء ارزش‌های انسانی نظیر انصاف، احترام به حقوق انسانی، مسئولیت‌پذیری، تعهد اجتماعی، و همدلی می‌پردازد. تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه نه تنها به شکل‌دهی انسان‌های اخلاقی کمک می‌کند بلکه به ترسیم راهبردهای اختیاری برای مواجهه با مسائل اخلاقی پیچیده و متنوع کمک می‌نماید. در این مقاله، ما به واکاوی مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه می‌پردازیم. در ابتدا، به تعریف و اهمیت تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه می‌پردازیم. سپس، به مروری بر مبانی فلسفی و اصول اخلاقی که به عنوان اساس تعلیمات اخلاقی استفاده می‌شوند، می‌پردازیم. در ادامه، به تبیین روش‌ها و راهکارهایی که در طراحی و اجرای تعلیمات اخلاقی مؤثر هستند، می‌پردازیم. با بررسی دقیق مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه، امید است که این مقاله به توسعه و ارتقاء تعلیمات اخلاقی در این مراکز آموزشی کمک کند و در نهایت، به شکل‌دهی نسلی از جوانان اخلاقی و مسئول در جامعه کمک نماید.

کلمات کلیدی: مدرسه، دبیران، شاگردان، تعلیمات اخلاقی، اخلاق، ارزش.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

موزش اخلاقی به عنوان یکی از اجزای اساسی و حیاتی سیستم آموزش و پرورش، نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به شخصیت و رفتار انسان‌ها ایفا می‌کند. این نوع آموزش به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا ارزش‌ها، اختیارات اخلاقی، و اصولی را که به یک زندگی معنوی و اخلاقی اساسی هستند، یاد بگیرند و در رفتارهای خود اعمال کنند. مدارس متوسطه به عنوان محیط‌های آموزشی اصلی، مسئولیتی بزرگ در انتقال اصول اخلاقی به نسل جوان دارند. اما تعلیمات اخلاقی به دانش‌آموزان نیاز به مبانی و اصول مشخصی دارد تا به شکلی مؤثر و منطقی ارائه شود. این مقاله به مطالعه مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه می‌پردازد. هدف اصلی این مقاله، به عنوان یک منبع تحقیقی و مرجعی برای دبیران، مدیران مدارس، و اساتید تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه عنوان شود تا بتوانند بهبود فرآیند تعلیمات اخلاقی در محیط مدرسه را ترویج کنند.

بسیاری بر این باورند که ارزش‌های اخلاقی را نمی‌توان آموزش داد، بلکه تنها از طریق اقدامات همسالان و بزرگان می‌توان آموخت. در این مورد، مهمترین سؤالی که ممکن است مطرح شود این است که اگر به ما یکسان آموزش داده نشود، چگونه عمل درست را از یک عمل نادرست تشخیص دهیم. ممکن است یک عمل برای شخص خاصی درست و برای دیگری نادرست تلقی شود. تعلیمات اخلاقی به موضوعی مهم و ارزشمند در مدارس تبدیل شده است. تعلیمات اخلاقی در مدارس به شاگردان کمک می‌کند تا فضایل و عادات اخلاقی را که شخصیت آنها را خارج از کلاس می‌سازد، تلقین کنند. در حالی که کودکان می‌توانند در ریاضیات، علوم و ادبیات خوب باشند، اما اگر فاقد مهارت‌های انسانی اولیه یا مهارت‌های تعامل انسانی باشند، استعدادهای آنها هیچ ارزشی ندارد. ما باید این واقعیت را در نظر داشته باشیم که تعلیمات اخلاقی را می‌توان به طور مؤثر به دانش‌آموزان ابتدایی از طریق مثال و نه از طریق ادراکات منتقل کرد. از آنجایی که بچه‌ها ناظر خوبی هستند، متوجه همه کارهای ما می‌شوند. آنها به تماشای ما ادامه می‌دهند، بنابراین سعی کنید نمونه‌ای برای پذیرش آنها باشید. آموزگاران نیز باید از نوع همراهی خود آگاه باشند. آموزگاران و والدین همیشه باید رفتار کودکان را زیر نظر داشته باشند. آنها باید بتوانند ارزش‌های اخلاقی را در زندگی عملی به کار گیرند. محیط اطراف نیز می‌تواند آنها را در ایجاد ارزش‌های اخلاقی تحت تأثیر قرار دهد. اعضای خانواده همچنین ممکن است به دانش‌آموزان خردسال کمک کنند تا احساسات خود را درک کرده و بیان کنند، درباره زندگی با دیگران بیاموزند، ایده‌هایی در مورد درست و غلط ایجاد کنند و نگرش‌های اجتماعی مانند اعتماد، مشارکت، همکاری و کمک به دیگران را توسعه دهند. ما از دوران کودکی با شنیدن ارزش‌های اخلاقی بزرگ شده ایم. آنها آنقدر ارزشمند هستند که ما را در تبدیل شدن به یک انسان خوب یاری می‌کنند. (ارزش‌های اخلاقی مجموعه‌ای از اصول هستند که ما را در طول زندگی هدایت می‌کنند) (Pring, ۲۰۱۹).

ارزش‌های اخلاقی ما را به مسیر درست هدایت می‌کنند تا زندگی مان را هدایت کنیم. بیان این موارد از روزهای اولیه به فرد کمک می‌کند تا بین درست و نادرست تمایز قائل شود. این ارزش‌ها شامل عواملی مانند دوست داشتن دیگران، کمک به دیگران، احترام به دیگران، اخلاق، صداقت و غیره است. در نهایت، به ساختن فردی با فکر بالا و پیمودن مسیر درستکاری کمک می‌کند زمانی می‌توان به شخصیت درست و با فضیلت دست یافت که بتواند با صداقت کامل از ارزش‌های اخلاقی پیروی کند. تعلیمات اخلاقی باید شامل رشد ذهنی و اخلاقی فرد باشد. همانطور که بزرگ می‌شویم، به یادگیری و تغییر خود ادامه می‌دهیم، اخلاق ما نیز تغییر می‌کند. ما باید این واقعیت را در نظر داشته باشیم که تعلیمات اخلاقی را می‌توان به طور مؤثر به جوان‌ترها از طریق مثال و نه از طریق ادراکات منتقل کرد. از آنجایی که بچه‌ها ناظر خوبی هستند، متوجه همه کارهای ما

می‌شوند. آنها به تماشای ما ادامه می‌دهند، بنابراین سعی کنید نمونه ای برای پذیرش آنها باشید. والدین نیز باید از نوع همراهی خود آگاه باشند. راهبردهای برنامه درسی برای تعلیمات اخلاقی با هدف عمدی افزایش رشد اجتماعی و اخلاقی دانش آموزان تمرکز می‌کنند. نگاه کردن به برنامه درسی به این معنی است که ما بر استراتژی‌های تدریس و طرح‌های آموزشی در سطح کلاس و بر فعالیت‌های یادگیری دانش آموزان تمرکز می‌کنند (Pring, ۲۰۱۹). این راهبرد کمتر از فرهنگ مدرسه و آموزگار به عنوان الگوی اخلاقی در رابطه با رشد اخلاقی شاگردان مورد توجه قرار گرفته است.

اهمیت تعلیمات اخلاقی

تعلیمات اخلاقی یا تربیت ارزشی این روزها در مدرسه چه در مقطع ابتدایی و چه در مقطع متوسطه به موضوع مهمی تبدیل شده است. هدف تعلیمات اخلاقی از سنین پایین آموزش ارزش‌هایی مانند احترام، مالکیت، کار گروهی، همدلی، فروتنی و غیره است. اینها ارزش‌هایی است که در برنامه درسی مدرسه به بچه‌ها آموزش داده می‌شود. بسیار مهم است که این موضوع به دلایل زیر بخشی ضروری از یادگیری مدرسه برای بچه‌ها باقی بماند:

■ اهمیت در یادگیری

یادگیری کل نگر فقط مربوط به تحصیلات دانشگاهی، کسب نمرات خوب، مشاغل جذاب و جابجایی نیست. درون چهار دیواری کلاس و خیلی بیشتر فراتر از آن قرار دارد. اخلاق و اخلاق تزکیه در شاگردان، شخصیت کودک را به گونه‌ای می‌سازد که مسئولیت‌پذیری و همدلی او را نسبت به دیگران ایجاد کند. این پارادایم را از فردگرا بودن به کمک به جامعه بزرگتر تغییر می‌دهد (Schuitema et al. ۲۰۰۸).

■ اتصال آن به شهروندی مسئولانه

تعلیمات اخلاقی به شروع فرآیند ایجاد شهروندی مسئولانه در بین شاگردان کمک می‌کند و به آنها کمک می‌کند تا راه حل‌هایی برای مشکلات موجود در کشور پیدا کنند. آموزگاران از آنها می‌سازند تا تغییر دهندگان کشور باشند.

■ آموزش ارزش‌ها از رویدادها، شخصیت‌ها و علوم مختلف

در حالی که آموزش اخلاق به طور کلی به عنوان یک موضوع متفاوت در نظر گرفته می‌شود، ما نمی‌توانیم به عنوان یک رشته مستقل تقسیم بندی کنیم. در اینجا ارزش‌ها و اخلاقیات بر اساس تجربیات مختلف زندگی، از طریق محیط و طبیعت، شخصیت‌های مهم مختلف مانند سوامی و یوکاناندا، مهاتما گاندی و بسیاری دیگر به شاگردان آموزش داده می‌شود. بچه‌ها از سنین پایین می‌توانند با رشته‌های مختلف آشنا شوند و همچنین می‌توانند با جنبه اخلاقی آن ارتباط برقرار کنند (Lapsley, ۲۰۰۶).

■ تفکر

تعلیمات اخلاقی همچنین به توسعه تفکر انتقادی در بین شاگردان کمک می‌کند زیرا آنها تمایل دارند تا منطقی‌تر شوند و موقعیت اطراف خود را درک کنند. آیا آنها شروع به سؤال می‌کنند که چرا؟ عامل و همچنین اعمال اخلاقی و غیراخلاقی در جامعه و ملت به عنوان مثال. اگر در مدرسه به کودک صادقانه آموزش داده شود، باید شهروندی باشد که در کارش شفافیت داشته باشد و تسلیم فساد نشود (García-Moriyón et al, ۲۰۲۰).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مربیان اخلاق و آموزگاران دینی بر این باورند که بسیاری از شاگردانی که در دنیای معاصر زندگی می کنند می توانند با قرار گرفتن در معرض عواملی که ممکن است ارزش های اخلاقی آنها را بی ثبات کند، از جمله تلویزیون، رسانه های چاپی، اینترنت، تغییرات اجتماعی در ساختار خانواده، الگوهای ضعیف در زندگی عمومی، اولویت بندی ارزش های اقتصادی و ادامه نابرابری های جنسیتی و قومیتی از نظر اخلاقی سردرگم شوند (Pring, ۲۰۱۹).

مزایای تعلیمات اخلاقی

آموزگاران و والدین همیشه باید رفتار شاگردان را زیر نظر داشته باشند. آنها باید بتوانند ارزش های اخلاقی را در زندگی عملی به کار گیرند. محیط اطراف نیز می تواند آنها را در ایجاد ارزش های اخلاقی تحت تأثیر قرار دهد. بزرگان باید به خاطر داشته باشند که آنها را به خاطر فضایل اخلاقی که دارند تشویق و قدردانی کنند. این به آنها انگیزه می دهد که همیشه این ارزش ها را حفظ کنند. به مرور زمان جزئی از آنها می شود (Meindl et al, ۲۰۱۸). این بنیاد باید از سنین پایین، از خانه شروع شود و به مدارس ابتدایی، دانشکده ها و همچنین به محل کار منتقل شود. مزایای کسب تعلیمات اخلاقی عبارتند از:

- تعلیمات اخلاقی به انسان کمک می کند تا بین درست و نادرست تشخیص داده شود.
- در شخصیت فرد منعکس می شود.
- به ساختن یک زندگی شخصی و حرفه ای خوب کمک می کند.
- این به حذف مشکلاتی مانند خشونت، عدم صداقت، حسادت و غیره از زندگی فرد کمک می کند.
- می تواند تأثیرات بد در جامعه مانند خشونت، جنایت، تحریک، کودک آزاری، بی توجهی به زنان و غیره را از بین ببرد.
- همچنین به ایجاد یک راهبرد مثبت به چیزها، اعتماد به نفس و انگیزه کمک می کند.
- این به کشف هدف واقعی زندگی کمک می کند. این ارزش ها به فرد کمک می کند که فداکار، بی خود، محبت و مراقبت از دیگران باشد.

روش آموزش ارزش های اخلاقی به شاگردان جهانی است. آموزگاران و والدین نقش اساسی در این امر دارند. اگر کودک بد رفتاری کند، معمولاً مردم والدین و آموزگاران خود را به خاطر این زمینه سرزنش می کنند (هاشمی، ۱۳۹۸). شاگردان معمولاً برای منافع شخصی دروغ می گویند. آموزگاران باید آنها را راهنمایی و توصیه کنند. آنها بزرگترین الهام بخش شاگردان هستند. شاگردان همیشه تمایل دارند به آموزگاران خود به عنوان آموزگاران ایده آل نگاه کنند. بنابراین آموزگاران باید بتوانند الگویی برای آنها باشند تا از ارزش های اخلاقی استفاده کنند. خواندن داستان های اخلاقی نیز می تواند به رشد ارزش های اخلاقی کمک کند. حتی شاگردان خانواده های فرهیخته و فرهنگی، اگر همراهان و محیط مدرسه شان مناسب نباشد، ارزش های اخلاقی خود را از دست می دهند. شاگردان باید پایه قوی از ارزش های اخلاقی داشته باشند. برنامه درسی ما باید شامل زندگی نامه شخصیت های بزرگی باشد که مسیر درست را در زندگی دنبال کرده اند (Meindl et al, ۲۰۱۸). اگر به طور مؤثر اجرا شود، تعلیمات اخلاقی به یادگیرندگان با ابزارهای قضاوت و هدایت آنها به تصمیم گیری و انتخاب مؤثر کمک می کند. بنابراین، اهمیت تعلیمات اخلاقی حیاتی است و همچنین باید جزء لاینفک برنامه درسی مدرسه و دانشگاه باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

در نهایت، ارزش‌های اخلاقی به ما شادی، رضایت بی‌نظیر و اعتماد به نفس می‌دهند تا با زندگی آنگونه که هست روبرو شویم. این ارزش‌ها به شکل گیری انسان‌های مهربانی که از نظر ارزش‌ها و طبیعت زیبا هستند کمک می‌کند (Schuitema et al., ۲۰۰۸).

اهمیت تعلیمات اخلاقی در نقش تعیین کننده ای است که در ایجاد شخصیت، القای دیدگاه اخلاقی، پرورش جامعه و دوست داشتن فرهنگ ایفا می‌کند. این امر را با انجام زیر به دست می‌آورد:

- ویژگی‌های شخصیتی را بسازید که شامل انعطاف پذیری، پشتکار، اخلاق کاری، تفکر انتقادی و نظم و انضباط است.
- شاگردان را با مهارت‌هایی که برای زندگی بزرگسالی نیاز دارند آماده کنید. مهارت‌ها عبارتند از: سواد مالی، آگاهی از اعتیاد، رفاه ذهنی و جسمی و سواد دیجیتال.
- آموزش ارزش‌های عملی و اخلاقی که در اخلاق دوره نشان داده شده است، که شامل مدارا، صداقت، وقار، احترام و فروتنی است.
- تشویق و توانمندسازی شاگردان برای تبدیل شدن به اعضای متعهد جامعه خود.
- آموزش فرهنگ به شاگردان، هم در ایران و هم در جهان گسترده‌تر، و توانمند ساختن آن‌ها برای ارزش گذاشتن به ثروت فرهنگ موجود در سراسر جهان (Pring, ۲۰۱۹).

بنیان‌ها و اهداف تعلیمات اخلاقی

تعلیمات اخلاقی چهار رکن را در بر می‌گیرد - شخصیت و اخلاق. فرد و جامعه؛ مطالعات مدنی؛ و مطالعات فرهنگی. تعلیمات اخلاقی محتوای آکادمیک را با کاوش در شخصیت و اخلاق ادغام می‌کند. این به عنوان یک سری واحدهای مترقی طراحی شده است که در دوازده سال تحصیلی از کلاس ۱ تا ۱۲ تدریس می‌شود (García-Moriyón et al., ۲۰۲۰). برنامه درسی شخصیت و اخلاق حول محور پرورش هر شاگرد به عنوان افرادی صادق، بردبار، انعطاف پذیر و با پشتکار است که در درون خود تأمل می‌کنند و بر اساس دیدگاه‌های شخصی، حس اخلاقی فردی را ایجاد می‌کنند. برنامه درسی به گونه‌ای طراحی شده است که به شاگردان بیاموزد به یکدیگر احترام بگذارند و تفاوت‌ها را جشن بگیرند. شاگردان تشویق می‌شوند تا از تأثیر مثبتی که می‌توانند بر سایر مردم و جهان بگذارند آگاه باشند. دوره‌ها از زمانی شروع می‌شود که شاگردان در کلاس ۱ باشند و در تمام دوره‌های ابتدایی و متوسطه خود تا فارغ التحصیلی ادامه خواهند داشت. برنامه درسی جنبه‌های مختلفی از رشد شخصیت را نشان می‌دهد از جمله:

- منصف بودن به چه معناست
- بردبار بودن و احترام گذاشتن به چه معناست
- برابری یعنی چه
- معنای تعاونی بودن چیست
- آگاهی از دیدگاه‌ها و احساسات خود
- اخلاق جهانی
- مطالعات صلح و درگیری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مساله تعلیمات اخلاقی راهبردی جامع برای حفظ ویژگی‌های قابل توجه جامعه از تساهل، گشودگی، پذیرش و احترام به دیگری است که در چند دهه گذشته شکل گرفته است. (You et al, ۲۰۱۸). شهروند واقعی کسی است که علاوه بر اهمیت دادن به خیر جامعه و مشارکت فعال برای بهبود اوضاع، از خود نیز مراقبت کند. برنامه درسی فردی و اجتماعی بر پرورش فردی متمرکز است که بتواند در موقعیت‌های اجتماعی مختلف پیشرفت کند و تغییری کوچک به سمت یک تفاوت بزرگ ایجاد کند. شاگردان با تکیه بر شایستگی‌های اصلی آموخته شده در طول دوره‌های شخصیت و اخلاق، عمیق‌تر به آگاهی جامعه و چگونگی تبدیل شدن به اعضای فعال جامعه خود، از طریق موضوعات خدمات اجتماعی و یادگیری در مورد اهمیت ارزش خدمت به دیگران خواهند پرداخت. این حس عزت نفس، رفاه و احترام به روابط خانوادگی و بین فردی را القا می‌کند (Meindl et al, ۲۰۱۸).

دوره‌ها از زمانی شروع می‌شود که شاگردان در کلاس باشند و در تمام دوره‌های ابتدایی و متوسطه خود تا فارغ التحصیلی ادامه خواهند داشت. برنامه درسی جنبه‌های مختلف توسعه فردی و اجتماعی را شامل می‌شود، از جمله:

- ارزش خود
- احترام گذاشتن و درک تفاوت‌های درون جامعه خود
- سلامت جسمی و روانی
- چگونه با تغییر و از دست دادن مقابله کنیم
- اهمیت مراقبت از محیط زیست
- چگونه می‌توان به جامعه کمک کرد
- همدلی و شفقت
- شجاعت اخلاقی
- اهمیت کار تیمی

موضوع تعلیمات اخلاقی روش‌هایی را که جوانان در ایران با ادغام فرهنگ‌ها و باورهایی که در این کشور وجود دارند، تقویت می‌کند (هاشمی، ۱۳۹۸). آنها را برای اتخاذ تصمیمات اخلاقی درست و مقابله با چالش‌هایی که به طور اجتناب ناپذیر به عنوان پیامدهای مستقیم یا غیرمستقیم این ادغام استثنایی از ارزش‌ها، دیدگاه‌ها و ایدئولوژی‌ها به وجود می‌آیند، آماده می‌کند (García-Moriyón et al, ۲۰۲۰).

اهداف تعلیمات اخلاقی

(۱) ساخت شخصیت: ایجاد ویژگی‌های شخصیتی که شامل انعطاف‌پذیری، پشتکار، اخلاق کاری، تفکر انتقادی و نظم و انضباط است شاگردان را با مهارت‌هایی که برای زندگی بزرگسالی نیاز دارند آماده کنید. مهارت‌ها شامل سواد مالی، آگاهی از اعتیاد، رفاه ذهنی و جسمی و سواد دیجیتال است.

(۲) القای دیدگاه اخلاقی: ارزش‌های عملی و اخلاقی که در اخلاق دوره نشان داده شده است را به شاگردان آموزش دهید که شامل مدارا، صداقت، وقار، احترام و فروتنی است.

(۳) جامعه پرورش دهنده: شاگردان را تشویق کرده و قادر می‌سازید تا به اعضای متعهد جامعه خود تبدیل شوند

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۴) فرهنگ دوست داشتنی: به شاگردان در مورد فرهنگ، هم در ایران و هم در سراسر جهان آموزش دهید و آنها را قادر به ارزش گذاری برای ثروت فرهنگ موجود در سراسر جهان کنید (Meindl et al, ۲۰۱۸).

شیوه تعامل با مسائل اخلاقی در کلاس

شاگردان می خواهند در مورد حقیقت صحبت کنند. در اینجا برخی از بهترین راه ها برای آموزگاران برای کمک به آنها در انجام این کار آورده شده است. بیشتر آموزگاران برای آموزش حقایق و مهارت ها آموزش دیده اند، نه اینکه شاگردان را در بحث های درست و غلط، انصاف و عدالت، ارزش ها و مسئولیت اخلاقی درگیر کنند (You et al, ۲۰۱۸). آموزگاران اغلب در مورد لمس اعصاب حساس احساس اضطراب می کنند: آیا کلاس درگیر درگیری خواهد شد؟ آیا یک کودک (یا والدین) توهین می کند؟ با این حال استروم معتقد است که هر موضوعی که ارزش یادگیری دارد - تاریخ، علوم، ادبیات، هنر، حتی ریاضیات - دارای ابعاد اخلاقی و اخلاقی است. بررسی صادقانه این رشته ها می تواند به کلاس درس نیرو بخشد و به شاگردان کمک کند رشد کنند، فکر کنند و صحبت کنند. در زیر، استروم چگونه آموزگاران می توانند تحقیق اخلاقی را در برنامه درسی بگنجانند:

▪ تصدیق کنید که جوانان هر روز با سؤالات اخلاقی دشواری روبرو می شوند و آنها راهنمایی می خواهند. تعصب، طرد شدن، قلدری: آنها در آلمان نازی و جیم کرو جنوبی اتفاق افتادند و امروز در دبیرستان اتفاق افتادند. به جای آموزش تاریخ به عنوان مجموعه ای از حقایق و اقدامات رهبران، شاگردان را تشویق کنید تا انتخاب های شهروندان عادی مانند خودشان را بررسی کنند: چرا برخی از مردم مطابقت کردند و برخی سکوت کردند و برخی جرات اعتراض داشتند؟ از شاگردان بخواهید که شباهت های زندگی خود و رویدادهای جاری را کشف کنند. تاریخ می تواند به جوانان کمک کند تا زمان حال را درک کنند و مبارزات معاصر می تواند به شاگردان کمک کند تا رویدادهای به ظاهر غیرقابل درک گذشته را درک کنند.

▪ در کلاس درس اعتماد ایجاد کنید.

به عنوان نقطه شروع، قوانین اساسی احترام را ایجاد کنید - و آنها را الگوبرداری کنید. به صحبت های شاگردان خود گوش دهید. ایده ها را به چالش بکشید، نه مردم. با کلاس خود کار کنید تا زبانی برای تحقیق اخلاقی ایجاد کنید. اجازه دهید هیچ موضوعی خارج از محدودیت نباشد. اگر کلمه ای - مثلاً یک توهین نژادی - باعث می شود همه دست و پا بزنند، آن را مطرح کنید و کلاس را تشویق کنید تا با هم تصمیم بگیرند که آیا استفاده از آن اصلاً خوب است و در چه زمینه ای. تفاوت بین امن بودن و راحت بودن را تشخیص دهید. شاگردان باید احساس امنیت کنند، اما ناراحتی به آنها کمک می کند یاد بگیرند و رشد کنند (You et al, ۲۰۱۸).

▪ از همکاران و مدیران خود پشتیبانی بگیرید.

این زمین سختی برای راهپیمایی انفرادی است. «آموزگاران باید دور هم جمع شوند و همان تجربه ای را که پزشکان در دوره های بزرگ کسب می کنند، به دست آورند. آنها باید در مورد نژاد، هویت و تعصب بحث کنند - نه از آنها دوری کنند. آنها باید موضوعاتی را مطالعه کنند که هرگز به عنوان دانشجو یاد نگرفته اند (You et al, ۲۰۱۸).

▪ منابع یادگیری عالی را جمع آوری کنید.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

"کتاب های درسی تاریخ کم آب شده اند". آنها به همه سه صفحه مساوی از تاریخ خوب یا بد می دهند - این مانند بازی های المپیک قربانی است ". متون مورد نیاز را با خاطرات، شعر، مقاله و فیلم تکمیل کنید. بلندگو بیار

▪ اجازه ابهام.

پرسش، کنجکاوی و مبارزه اخلاقی را تشویق کنید. سؤالات مغز و قلب در یک دوره چهل و پنج دقیقه ای به راحتی پاسخ داده نمی شود. تحقیق اخلاقی یک سفر است. نظرات و ارزش ها تکامل می یابند. از شاگردان بخواهید که دفتری از افکار، سؤالات و نظرات خود داشته باشند - و آنها را تشویق کنید که هر چند وقت یکبار آن را بخوانند تا ببینند چقدر سفر کرده اند.

به شاگردان خود ایمان داشته باشید (Meindl et al, ۲۰۱۸).

جوانان فیلسوفان اخلاق هستند. آنها به دنیایی که در آن زندگی می کنند اهمیت می دهند. آنها می خواهند تعلق داشته باشند. آنها می خواهند درست عمل کنند. آنها می خواهند تفاوت ایجاد کنند. به شاگردان کمک کنید تا هوش خود را نه تنها به شما یا همکلاسی هایشان بلکه به خودشان نشان دهند (Schuitema et al. ۲۰۰۸).

مبانی تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه

تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه بر پایه مجموعه ای از مبانی و اصول اساسی تأسیس می شود که نقش بسیار مهمی در ارتقاء اخلاق و ارزش های انسانی در دانش آموزان دارند. این مبانی و اصول به طور کلی شامل موارد زیر می شوند:

۱. آگاهی از ارزش ها و اختیارات اخلاقی: یکی از اصول اساسی تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه، آموزش دانش آموزان در مورد ارزش ها و اختیارات اخلاقی است. این آموزش به دانش آموزان کمک می کند تا ارزش هایی چون انصاف، صداقت، مسئولیت پذیری، و احترام به حقوق دیگران را درک کنند و به عنوان راهنمایی برای تصمیم گیری های اخلاقی در زندگی شان استفاده کنند.
۲. تقویت تفکر اخلاقی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه تاکید دارد که دانش آموزان باید توانایی تفکر اخلاقی را تربیت کنند. این توانایی به آنها کمک می کند تا در مواجهه با مسائل اخلاقی پیچیده، انتخاب های درست و اختیاری کرده و اثربخشی اختیارات اخلاقی را در زندگی خود تجربه کنند (You et al, ۲۰۱۸).
۳. توسعه احساس همدلی و مشارکت اجتماعی: تعلیمات اخلاقی نقش مهمی در توسعه احساس همدلی و مشارکت اجتماعی در دانش آموزان دارد. این اصول به دانش آموزان آموزش می دهند که چگونه به جامعه خود به عنوان اعضای مسئول و مشارکتی کمک کنند و در رفتارهای اجتماعی خود از ارزش های همدلی و مشارکت پایبندی کنند.
۴. تربیت عقلانیت و انتقاد: تعلیمات اخلاقی تربیت عقلانیت و تفکر انتقادی در دانش آموزان را ترویج می دهد. این اصول به آنها می آموزند که به دقت مسائل را بررسی کرده و در تصمیم گیری های اخلاقی خود منطقی و عقلانی عمل کنند.
۵. پرورش اختیار مسئولانه: مبانی مهم دیگری که در تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه لحاظ می شود، اختیار مسئولانه است. دانش آموزان یاد می گیرند که تصمیمات خود را با آگاهی از مسئولیت های اخلاقی و اجتماعی خود بگیرند و عواقب اختیارات خود را در نظر بگیرند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۶. آموزش مهارت‌های اختیارات اخلاقی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان مهارت‌های اختیارات اخلاقی ارزشمندی را آموزش می‌دهد. این مهارت‌ها شامل توانایی حل مسائل اخلاقی، مدیریت تعارض‌های اخلاقی، و تصمیم‌گیری‌های درست در مواجهه با انتخاب‌های اخلاقی مختلف می‌شوند.

۷. آموزش ارتقاء کیفیت زندگی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه دانش‌آموزان را به ارتقاء کیفیت زندگی شخصی و اجتماعی ترغیب می‌کند. این مبنا به آنها کمک می‌کند تا راه‌هایی برای دستیابی به زندگی معنوی و خوشبختی شناخته و در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهایشان به سمت این اهداف حرکت کنند.

۸. احترام به تفاوت‌ها: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد که چگونه به تفاوت‌های فرهنگی، مذهبی و اجتماعی احترام بگذارند. این اصول به آنها کمک می‌کنند تا به عنوان افراد توانمندی در جامعه چندفرهنگی باشند و با تعامل مثبت با دیگران به تضمین ارتباطات سالم و سازنده در جامعه کمک کنند.

۹. آموزش به مشکلات اخلاقی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد که چگونه با مسائل و مشکلات اخلاقی مواجه شوند و راه‌حل‌های مناسبی را برای آنها پیدا کنند. این اصول به آنها کمک می‌کنند تا در زندگی روزمره با مسائل اخلاقی به صورت بالقوه مواجه شوند و تصمیماتی که مطابق با ارزش‌ها و اختیارات اخلاقی خود باشند، بگیرند.

به طور خلاصه، تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه بر پایه مبانی و اصولی است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا ارزش‌های انسانی و اخلاقی را درک کرده و در زندگی‌شان به عنوان راهنمایی برای تصمیم‌گیری‌های اخلاقی مؤثر استفاده کنند. این آموزش به شکل‌دهی به نسل‌هایی از دانش‌آموزان با اخلاق بالا و رفتارهای انسانی مسئولانه کمک می‌نماید.

اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه:

۱. آموزش با مثال‌های عملی: اصل اول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه، استفاده از مثال‌های عملی و واقعی است. این اصل متوجه می‌کند که دانش‌آموزان بهترین یادگیری را از طریق مشاهده نمونه‌های عملی اخلاقی و تجربه واقعی ارزش‌ها و اصول اخلاقی می‌کنند.
۲. تشویق به تفکر کریتیکی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه تاکید دارد که دانش‌آموزان باید توانایی تفکر کریتیکی و انتقادی در مورد ارزش‌ها و اصول اخلاقی را توسعه دهند. این اصل به آنها اجازه می‌دهد تا ارزیابی معقولانه‌تری از مسائل اخلاقی داشته باشند و به تصمیمات اخلاقی خود پایبندی کنند.
۳. ترکیب تئوری و عمل: در تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه، اصل ترکیب تئوری و عمل بسیار مهم است. دانش‌آموزان باید نه تنها مفاهیم اخلاقی را بفهمند بلکه بتوانند آنها را به عمل درآورند و در زندگی روزمره خود به عنوان راهنماهای اخلاقی عمل کنند (Revell & Arthur, ۲۰۰۷).
۴. آموزش انعطاف‌پذیری: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه تاکید دارد که دانش‌آموزان باید توانایی انعطاف‌پذیری در مواجهه با موقعیت‌ها و تصمیمات اخلاقی داشته باشند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا به تغییرات و تحولات اخلاقی جامعه با انعطاف پاسخ دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۵. توسعه ارتباط مؤثر: اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه توجه دارند که دانش‌آموزان باید توانایی برقراری ارتباط مؤثر با دیگران را توسعه دهند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا به تعامل‌های اجتماعی مثبتی در جامعه شرکت کنند و ارتباطات اخلاقی خود را بهبود بخشند (You et al, ۲۰۱۸).
  ۶. توجه به تفاوت‌ها و تنوع‌ها: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد که باید به تفاوت‌ها و تنوع‌ها در ارزش‌ها و اصول اخلاقی احترام بگذارند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا در جوامع چندفرهنگی به عنوان افراد توانمندی باشند و با تعامل مثبت با دیگران به تضمین ارتباطات سالم و سازنده در جامعه کمک کنند.
  ۷. توجه به پیامدهای اختلافات اخلاقی: یک اصل مهم دیگر در تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه، توجه به پیامدهای اختلافات اخلاقی است. دانش‌آموزان باید درک کنند که تصمیمات اخلاقی تأثیرات ویژه‌ای در خود و دیگران می‌گذارند و باید از این پیامدها در تصمیم‌گیری‌هایشان آگاهی داشته باشند.
  ۸. توسعه تفکر اختلافات اخلاقی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان توسعه تفکر در مورد اختلافات اخلاقی را تربیت می‌دهد. این اصل به آنها می‌آموزد که چگونه اختلافات اخلاقی را به عنوان فرصتی برای یادگیری و توسعه اختیارات اخلاقی خود ببینند.
  ۹. آموزش به ارزش‌گذاری: اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان آموزش می‌دهند که چگونه ارزش‌گذاری کنند و اهمیت ارزش‌های اخلاقی را در زندگی‌شان درک کنند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا ارزش‌ها و اصول اخلاقی را در تصمیم‌گیری‌های خود در زندگی روزمره‌شان در نظر بگیرند.
  ۱۰. آموزش انعکاس بر رفتار: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه تاکید دارد که دانش‌آموزان باید بتوانند رفتارهای اخلاقی خود را انعکاس دهند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا در بررسی و ارزیابی رفتارهای خود از دیدگاه اخلاقی برجسته شوند و تغییرات لازم را اعمال کنند (Revell & Arthur, ۲۰۰۷).
  ۱۱. آموزش به تصمیم‌گیری اخلاقی: تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد که چگونه در مواجهه با تصمیمات اخلاقی مختلف تصمیم‌گیری کنند. این اصل به آنها کمک می‌کند تا به تصمیماتی که با ارزش‌ها و اصول اخلاقی خود سازگاری دارند، دست یابند و در زندگی روزمره خود به عنوان افراد اخلاقی عمل کنند.
- با توجه به این اصول، تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه می‌تواند به تربیت دانش‌آموزان با اخلاقیات قوی و توانایی‌های اخلاقی بالا کمک کند. این اصول نقش بسیار مهمی در تربیت نسلی از افراد اخلاقی و مسئول در جامعه دارند و از آنجا که اخلاق به عنوان پایه ارتباطات اجتماعی و حیات اجتماعی انسان‌ها مهم است، تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه اهمیت بسیاری دارد.

نتیجه‌گیری

تعلیمات اخلاقی ممکن است به عنوان کمک به شاگردان برای به دست آوردن مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌ها در مورد درست و نادرست تعریف شود. این مجموعه از باورها، نیات، نگرش‌ها و رفتارهای آنها را نسبت به دیگران و محیطشان هدایت می‌کند. تعلیمات اخلاقی همچنین به شاگردان کمک می‌کند که تمایل به عمل مطابق با چنین باورها و ارزش‌هایی را در خود پرورش دهند. به طور اساسی تر، شاگردان را تشویق می‌کند تا در مورد اینکه چگونه باید رفتار کنند و چه نوع افرادی باید باشند فکر کنند. برای بسیاری از مردم، این پرسش‌ها با باور دینی مرتبط است، اما برنامه‌های تعلیمات اخلاقی، دین و اخلاق را از لحاظ

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مفهومی متمایز می‌دانند (You et al, ۲۰۱۸). دهه گذشته شاهد کاهش مداوم نظام‌های ارزشی منسجم سابق و افزایش فردی شدن در جامعه امروزی بوده است. توسعه مستقل جهت‌گیری‌های ارزشی خود و توانایی تأمل در ارزش‌ها اکنون مهم‌تر است. علاوه بر این، گرایش به جهانی شدن، طیف فرهنگی را که بسیاری از مردم در آن زندگی می‌کنند و جامعه متنوع‌تر شده است، گسترش داده است. این سؤال را ایجاد می‌کند که "مدارس چگونه می‌توانند شاگردان را برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه و انتخاب خود آماده کنند؟" (Wardekker, ۲۰۰۱). بسیاری از جنبه‌های زندگی مدرسه عناصر تشکیل دهنده تعلیمات اخلاقی هستند. به عنوان مثال، فرهنگ مدرسه و آموزگار به عنوان یک فرد اخلاقی، در رشد اخلاقی شاگردان بسیار مهم است. راهبرد جامعه عادلانه کولبرگ به تعلیمات اخلاقی بر تحقیق در مورد جو اخلاقی در مدارس بسیار تأثیرگذار بوده است. این راهبرد بر چگونگی تبدیل مدارس به جوامع دموکراتیک و اخلاقی و تأثیرات جو اخلاقی بر رشد اخلاقی شاگردان متمرکز است. علاوه بر فرهنگ مدرسه، آموزگاران به عنوان الگوهای اخلاقی و تعامل بین آموزگاران و شاگردان تأثیر بسزایی بر شاگردان دارند (Pring, ۲۰۱۹). هانسن بین تعلیمات اخلاقی و تربیت به عنوان یک تلاش اخلاقی تمایز قائل می‌شود. او پیشنهاد می‌کند که اگرچه بسیاری از پیامدهای اخلاقی تدریس غیرعمدی هستند، اما تدریس به عنوان یک تلاش ذاتاً اخلاقی است. در مقابل، تعلیمات اخلاقی به آموزش عمدی ارزش‌ها، نگرش‌ها و گرایش‌های خاص برای تحریک رشد اجتماعی و اخلاقی شاگردان اشاره دارد (Revell & Arthur, ۲۰۰۷).

در این مقاله به مبانی و اصول تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه پرداختیم و نشان دادیم که تعلیمات اخلاقی در این مراحل تحصیلی چگونه می‌تواند به تربیت دانش‌آموزان با اخلاقیات بالا و توانایی‌های اخلاقی قوی کمک کند. اصول تعلیمات اخلاقی شامل استفاده از مثال‌های عملی، توسعه تفکر اختلافات اخلاقی، ترکیب تئوری و عمل، و توجه به تفاوت‌ها و تنوع‌ها در ارزش‌ها و اصول اخلاقی می‌شوند.

تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه تأثیر مثبتی بر تربیت دانش‌آموزان دارد. این آموزش به آنها کمک می‌کند تا ارزش‌ها و اصول اخلاقی را درک کنند و در زندگی روزمره‌شان به عنوان راهنمایی اخلاقی عمل کنند. همچنین، دانش‌آموزان توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی، ارتباط مؤثر با دیگران، و مدیریت تعارض‌های اخلاقی را نیز توسعه می‌دهند. در نتیجه، تعلیمات اخلاقی در مدارس متوسطه نه تنها به تربیت نسلی از افراد اخلاقی و مسئول در جامعه کمک می‌کند بلکه به بهبود ارتباطات اجتماعی و حیات اجتماعی بهتر انسان‌ها نیز می‌افزاید. این آموزش باید به عنوان یک قسمت اساسی از برنامه تحصیلی مدارس متوسطه توسعه یابد تا اثربخش‌تر و مؤثرتر باشد و نقش بزرگی در بهبود فرهنگ اخلاقی جامعه ایفا کند.

منابع

۱. هاشمی، سیدحسین، ۱۳۹۸، آموزش اخلاقی - اسلامی و راه‌های کاربست آن در رشد شخصیت افراد، چهارمین همایش

ملی علمی، پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی، شیروان.

- García-Moriyón, F., González-Lamas, J., Botella, J., González Vela, J., Miranda-Alonso, T., Palacios, A., & Robles-Loro, R. (۲۰۲۰). Research in moral education: The contribution of P4C to the moral growth of students. *Education Sciences*, ۱۰(۴), ۱۱۹.

۳. You, Z., Rud, A. G., & Hu, Y. (۲۰۱۸). *The philosophy of Chinese moral education*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
۴. Kohlberg, L. (۱۹۶۶). Moral education in the schools: A developmental view. *The School Review*, ۷۴(۱), ۱-۳۰.
۵. Pring, R. (۲۰۱۹). Development of moral education in the UAE: Lessons to be learned. *Oxford Review of Education*, ۴۹(۳), ۲۹۷-۳۱۴.
۶. Revell, L., & Arthur, J. (۲۰۰۷). Character education in schools and the education of teachers. *Journal of Moral Education*, ۳۶(۱), ۷۹-۹۲.
۷. Schuitema, J., Dam, G. T., & Veugelers, W. (۲۰۰۸). Teaching strategies for moral education: A review. *Journal of curriculum studies*, ۴۰(۱), ۶۹-۸۹.
۸. Wardekker, W. L. (۲۰۰۱). Schools and moral education: Conformism or autonomy?. *Journal of philosophy of education*, ۳۹(۱), ۱۰۱-۱۱۴.
۹. Meindl, P., Quirk, A., & Graham, J. (۲۰۱۸). Best practices for school-based moral education. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, ۹(۱), ۳-۱۰.
۱۰. Lapsley, D. K., & Narvaez, D. (۲۰۰۶). Character education.